

ภาคผนวก

สาระสำคัญเกี่ยวกับ แผนพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 3 (พ.ศ. 2514—2519)

ความนำ

นโยบายที่สำคัญของแผนพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 3 ได้แก่การยกระดับมาตรฐานความเป็นอยู่ตลอดจนปรับรายได้ของประชาชนให้สูงขึ้น ซึ่งเป็นเป้าหมายที่ต้องดำเนินการติดต่อไปเป็นระยะยาว แต่ขณะนี้มีปัญหาในระยะสั้นที่ก่อกวนอุปสรรคต่อแผนพัฒนาเศรษฐกิจ คือ การขาดดุลการค้า และดุลชำระเงินของประเทศ จึงได้กำหนดเป้าหมายและการเร่งการผลิตทั้งทางด้านเกษตรกรรมและอุตสาหกรรม โดยเฉพาะอุตสาหกรรมที่ใช้ผลิตทางด้านเกษตรให้เจริญก้าวหน้า และสามารถผลิตสินค้าที่มีคุณภาพและราคาที่จะแข่งขันกับสินค้าจากประเทศอื่นได้

โดยที่การเพิ่มประชากรในอัตราสูง เป็นอุปสรรคสำคัญที่ก่อให้เกิดปัญหาต่าง ๆ ในการพัฒนาประเทศ เช่น ปัญหาการพัฒนาการศึกษา การพัฒนาที่อยู่อาศัย การให้บริการทางด้านสาธารณสุข และสาธารณสุข การลดจนการพัฒนาและยกระดับฝีมือและคุณภาพของกำลังคน รวมทั้งการยกระดับมาตรฐานความเป็นอยู่ของประชาชนให้ดีขึ้นด้วย รัฐบาลจึงมีนโยบายเป็นทางการที่สนับสนุนการวางแผนครอบครัว โดยสมัครใจเพื่อลดปัญหาต่าง ๆ ดังกล่าวให้น้อยลงเป้าหมายในการดำเนินงานนี้ก็คือจะลดอัตราการเพิ่มของประชากรจากประมาณ 3.0 เปอร์เซ็นต์ในปัจจุบันเป็นประมาณ 2.5 เปอร์เซ็นต์ ในปีสุดท้ายของแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 3

ในแผนพัฒนาฯ ฉบับนี้ได้ย้ำถึงความสำคัญในเรื่องการประสานงาน โดยเฉพาะเรื่องการระดมทรัพยากร ทั้งทางด้านกำลังคน กำลังเงินและอื่น ๆ ของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องไปใช้ให้ได้ผลเต็มที่ไม่ว่าจะเป็นงานในระดับชาติ หรือระดับภูมิภาคในสาขาเกษตร สาธารณสุข หรือสาขาอื่น ๆ ในแผน ดังนั้นการปรับปรุงระบบการบริหารราชการด้วยเทคนิคของระบบบริหาร ธุรกิจ และระบบการจัดการที่เหมาะสมและทันสมัย เพื่อให้การพิจารณาแผนงานและโครงการเป็นไปตามนโยบายประการหนึ่ง การประสานงานในระหว่างหน่วยราชการด้วยกันทุกระดับประการหนึ่ง และการประสานงานกับเอกชนอีกประการหนึ่ง จึงเป็นสิ่งจำเป็นยิ่งและเป็นปัจจัยแห่งการสัมฤทธิ์ผลพัฒนา

หมวดที่ว่าด้วยการพัฒนาสังคม

วัตถุประสงค์ของการพัฒนาสังคม

ในระยะเวลาตามแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 3 พอสรุปได้ดังต่อไปนี้

1. ส่งเสริมเพิ่มโอกาสการมีงานทำ และอำนวยความสะดวกในการจ้างงาน
2. เพิ่มความสามารถและยกระดับรายได้ของประชาชนที่ด้อยโอกาส โดยเฉพาะอย่างยิ่งเกษตรกรและคนงานให้สูงขึ้น
3. การป้องกันและแก้ไขปัญหาสังคมที่เกิดขึ้น เพราะการเพิ่มประชากร การขาดที่ทำกิน การปฏิรูปงานผลิตการเกษตร การขยายตัวของเมือง การอพยพเข้าสู่เมือง การพัฒนาอุตสาหกรรมและการจ้างงาน
4. ส่งเสริมให้มีการผสมผสานคุณลักษณะที่เหมาะสมจากมรดกทางวัฒนธรรมเดิม ให้เข้ากับคุณลักษณะทางเทคนิควิทยาการและอารยธรรมแผนใหม่ เพื่อให้เกิดประโยชน์มากที่สุด แก่ชีวิตความเป็นอยู่ของประชาชน
5. ลดและขจัดปัญหาความขัดข้องของประชาชนที่ไม่สามารถปรับตัวให้เหมาะสม และทันกับสภาพความจำเป็นของชีวิตปัจจุบันในทุกส่วนของสังคม ทั้งในเมืองและชนบท
6. สร้างระเบียบวิธีการให้องค์การเอกชนและประชาชนได้มีส่วนร่วมในการพัฒนาสังคมทุกระดับ

นโยบายและแนวทางในการพัฒนา

แนวนโยบายในการพัฒนาสังคมนั้น เป็นการพัฒนาทางด้านวัตถุและจิตใจ โดยเร่งรัดปรับปรุงภาวะความเป็นอยู่ของสังคม เพื่อให้การพัฒนาไปสู่ชุมชนที่ด้อยความเจริญ และเปลี่ยนแปลงความรู้สึกนึกคิดของคนอื่นเพื่อปรับตัวเข้ากับการพัฒนาเศรษฐกิจ เพราะเป็นที่ประจักษ์แน่ชัดแล้วว่าการพัฒนาทางด้านวัตถุอย่างเดียวไม่สามารถทำให้ประเทศพัฒนาในอัตราที่ต้องการได้ ทั้งนี้เพราะประชาชนไม่สามารถจะใช้ประโยชน์จากความเจริญทางด้านเศรษฐกิจได้เต็มที่

แนวในการพัฒนาสังคมในระยะแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 3 มีดังนี้คือ

1. ลดและขจัดปัญหาความขัดข้องของประชาชนที่ไม่สามารถปรับตัวได้เหมาะสม และทันกับสภาพความจำเป็นของชีวิตปัจจุบันในทุกส่วนของสังคม ทั้งในเมืองและชนบท
2. ส่งเสริมความสามารถของประชาชนให้ได้มีระดับการครองชีพที่สูงขึ้น เช่นในด้านการฝึกอาชีพ การศึกษา สาธารณสุข สุขาภิบาล ด้วยการให้ความรู้และบริการสังคมด้านอื่น ๆ การอยู่ดีกินดี ความมั่นคงในการทำงานและการมีรายได้ตอบแทนที่ยุติธรรม

3. สร้างระเบียบวิธีการให้ประชาชนได้มีส่วนร่วมในการพัฒนาสังคม ทุกระดับเพื่อส่งเสริมการช่วยเหลือร่วมมือสร้างความเจริญให้ท้องถิ่นและหมู่คณะ ความรู้สึกผูกพันและเป็นอันเดียวกันของคนในประเทศ

4. ส่งเสริมให้มีการผสมผสานคุณลักษณะที่เหมาะสมจากมรดกวัฒนธรรมเดิมให้เข้ากับคุณลักษณะของเทคนิควิทยาการและอารยธรรมแผนใหม่ให้เกิดประโยชน์มากที่สุดแก่ชีวิตความเป็นอยู่ของประชาชน

5. ป้องกันปัญหาที่จะเกิดจากการเปลี่ยนแปลงต่อไปของสังคม อันเนื่องมาจากการเพิ่มของประชากร การขยายตัวของเมือง การใช้เครื่องจักรกลในการเกษตร การเคลื่อนย้ายแรงงานและประชากร

การพัฒนาสังคมนั้นไม่เพียงแต่ปรับปรุง และแก้ไขทางด้านวัตถุ แต่มุ่งเปลี่ยนแปลงจิตใจและความรู้สึกนึกคิดของคนเป็นสำคัญด้วย จึงเป็นเรื่องที่ทำได้ยากต้องใช้เวลาอันยาวนาน และผลที่เกิดขึ้นส่วนมากแล้ว ไม่สามารถที่จะวัดหรือกำหนดออกมาเป็นตัวเลขได้

ข้อเสนอสำหรับการพัฒนา

1. มีคณะกรรมการระดับชาติ กำหนดเป้าหมาย การเพิ่มงาน และการจ้างงานในโครงการต่าง ๆ ของรัฐพิจารณาสร้างงานให้แก่ประชากร และหาทางลดหรือจำกัดการลงทุนของเอกชนที่เน้นหนักในด้านทุน (Capital Intensive) และช่วยส่งเสริมอำนวยความสะดวกการลงทุนในลักษณะที่ใช้แรงงานมากในส่วนภูมิภาค (Labour Intensive) เช่น โดยวิธีการทางภาษีศุลกากร ภาษีเงินได้ กำหนดอัตราดอกเบี้ยเงินให้กู้เพื่อสร้างสิ่งจำเป็นพื้นฐานให้ มีโครงการพิเศษ เพื่อจัดทำและฝึกคนให้วิเคราะห์วิจัยและเสนอแนะลักษณะของการลงทุนหรือโครงการที่ใช้แรงงานมาก ทั้งในด้านเกษตรและอุตสาหกรรมขนาดย่อมด้วย

2. มีคณะกรรมการระดับท้องถิ่นดูแล อำนวยความสะดวกและจัดให้ราษฎรในท้องถิ่นที่ได้รับประโยชน์ด้วยการทำงานหรือรับจ้างตามโครงการหรือการลงทุน ตามนโยบายข้างต้น

3. เร่งรัดการพัฒนาชนบทให้แผนงานและโครงการต่าง ๆ รวมทั้งการก่อสร้างมีเป้าหมายที่ชัดเจน เพื่อให้เกิดผลเป็นการสร้างแก่ราษฎรในท้องถิ่น จัดให้มีโครงการจ้างงานสาธารณะแก่ราษฎรในถิ่นที่ทุรกันดารหรือผู้ที่ประสบภัย

4. ให้ข่าวสารตลาดแรงงาน แนะนำอาชีพ และอำนวยความสะดวกในการจ้างงานและการลงทุนในท้องถิ่น

5. เพิ่มขยายการฝึกอาชีพแก่ลูกจ้างคนงาน ทหารกองหนุนและแรงงานรุ่นใหม่ในต่างจังหวัด

6. ทบทวนนโยบายการสงวนป่า การให้กรรมสิทธิ์ที่ดินและการจัดสรรที่ดิน กฎหมายที่ดิน และปรับปรุงระเบียบการจัดสรรที่ดินให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

7. เปิดเขตพัฒนาชุมชนเน้นฝึกอบรมผู้นำท้องถิ่นระดับหมู่บ้านและตำบล พัฒนากลุ่มอาชีพ และส่งเสริมอาสาพัฒนาชนบท ควบคุมการทำงานของคนต่างด้าว

8. ปรับปรุงกฎหมาย และมาตรฐานการคุ้มครองการใช้แรงงาน การกำหนดค่าแรงงานสัมพันธ์ การประกันสังคมบางรูปแบบคนงาน รวมทั้งการให้มีสมาคมของลูกจ้างและนายจ้าง ในรูปและขอบเขตที่เหมาะสม

9. ให้การสงเคราะห์แก่สตรี เด็ก คนชรา และคนพิการ และส่งเสริมให้องค์การสงเคราะห์เอกชนมีบทบาทยิ่งขึ้น

10. เพิ่มการสอนและอบรมศาสนาในโรงเรียนและในชนบทที่ห่างไกลให้ความอุปถัมภ์ศาสนาอื่น

11. เน้นหนักการเผยแพร่วัฒนธรรมด้วยการฟื้นฟูและปรับปรุงชุมชนสถานและวัตถุโบราณ โดยให้จัดทำโครงการเรียงลำดับความสำคัญให้เหมาะสมกับกำลังเงินของรัฐ

สาระสำคัญของโครงการ

โครงการพัฒนาสังคมที่จะดำเนินตามแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 3 มีโครงการที่สำคัญทั้งสิ้น 33 โครงการ และแบ่งออกเป็น 7 ลักษณะใหญ่ ๆ ด้วยกัน คือ การแรงงาน การพัฒนาชุมชน การประกันสังคม การจัดสรรที่ดินและนิคมสร้างตนเอง การสงเคราะห์ การสงเคราะห์ชาวเขา และการศาสนาและศิลปากร

1. การแรงงาน กรมแรงงานมีหน้าที่บริหารแรงงานให้เป็นไปตามแนวนโยบายการเพิ่มงานให้แก่ประชากร โดยเฉพาะอย่างยิ่งรับใช้คณะกรรมการระดับชาติในการสร้างงาน และกำหนดเป้าหมายการจ้างงาน เพื่อลดปัญหาการว่างงาน กรมแรงงานมีโครงการสำคัญดังนี้

1. จะจัดตั้งสำนักจัดหางานขึ้น 45 แห่ง ในท้องที่มีโครงการทำงานและการลงทุนมาก ให้สำนักงานทำหน้าที่ช่วยเหลือโครงการจ้างงานและการลงทุนในท้องที่ ในการรวบรวมให้ข่าวสารจัดหาคนทำงาน ร่วมงานกับโรงเรียนหรือสถาบันฝึกแนะนำอาชีพ และช่วยโอกาสให้การฝึกอาชีพ เสนอแนะและจัดให้มีโครงการพิเศษ เพื่อจ้างงานหรือเพิ่มงานแก่ราษฎรในท้องที่ ซึ่งได้รับความเดือนร้อนหรือว่างงานมาก

2. จะจัดตั้งศูนย์ฝึกอาชีพในระดับภาคขึ้น 3 แห่ง ในท้องที่ซึ่งธุรกิจและอุตสาหกรรมกำลังขยายตัว เพื่อรับใช้และร่วมงานกับเอกชนและราชการในท้องที่ฝึกอาชีพแก่แรงงานรุ่นใหม่

แก่คนงาน หัวหน้างาน ครูฝึก และทหารที่ปลดประจำการแล้ว รวมทั้งให้การทดสอบฝีมือทางช่างแก่คนงานด้วย

3. บังคับใช้กฎหมายควบคุมการทำงานของคนต่างด้าว เพื่อเปิดโอกาสให้คนไทยมีงานทำ และได้รับการฝึกฝนเพิ่มเติมรับช่วงงานจากคนต่างด้าวมากขึ้น

4. ปรับปรุงมาตรฐานและคุ้มครองการใช้แรงงาน โดยเพิ่มกำลังการบังคับใช้พระราชบัญญัติคุ้มครองแรงงานฉบับใหม่ในเรื่องชั่วโมงทำงานในวันหยุด กวดขันการใช้แรงงานสตรี เด็ก การจ่ายค่าจ้างเงินชดเชย ตั้งสำนักงานกองทุนเงินค่าทดแทนดูแล การจัดสวัสดิการและความปลอดภัยในการทำงานให้กว้างขวางกว่าที่เป็นอยู่ มีโครงการป้องกันอันตรายแก่คนงานในรูปต่าง ๆ มีมาตรการปรับปรุงอัตราค่าจ้างขั้นต่ำของคนงานให้เหมาะสมตามภาวะการครองชีพและการผลิต ทั้งนี้จะได้เพิ่มกำลังเจ้าหน้าที่ดูแลสภาพการทำงานของลูกจ้างในส่วนภูมิภาคให้ทั่วถึงด้วย

5. บังคับใช้กฎหมายแรงงานสัมพันธ์ กำหนดหลักการและแนวดำเนินงานในการก่อตั้งสมาคมของลูกจ้างและของนายจ้าง ในรูปและขอบเขตที่เหมาะสม

6. จะได้จัดให้มีการสำรวจวิจัยสภาพและโอกาสการมีงานทำ ความต้องการใช้แรงงานสภาวะการว่างงานและการทำงานไม่เต็มที่ การใช้แรงงานลูกจ้าง การสวัสดิการและการประกันสังคม

2. การพัฒนาชุมชน การพัฒนาชุมชนเป็นการพัฒนาขึ้นพื้นฐานซึ่งสนับสนุนการพัฒนาประเทศ โดยให้ราษฎรมีส่วนร่วมทำงานกับเจ้าหน้าที่ของรัฐ ในระยะของแผนพัฒนา ฉบับที่ 3 โครงการพัฒนาชุมชนที่สำคัญได้แก่โครงการเปิดเขตพัฒนาอำเภอ โดยกำหนดจะเปิดเขตพัฒนาอำเภอปีละ 20 อำเภอ ซึ่งส่วนใหญ่จะอยู่ในจังหวัดภาคตะวันออกเฉียงเหนือ และภาคใต้ โครงการฝึกอบรมเจ้าหน้าที่และพัฒนาผู้นำท้องถิ่น ซึ่งจะทำการฝึกอบรมเจ้าหน้าที่พัฒนาการก่อนประจำการและขณะประจำการปีละ 660 คน และมีการฝึกอบรมผู้นำท้องถิ่นในระดับตำบลและหมู่บ้านให้สามารถปฏิบัติงานพัฒนาชุมชน และรู้จักการรับผิดชอบ ดำเนินงานร่วมกับเจ้าหน้าที่ของรัฐบาล ปีละ 15,000 คน โครงการปรับปรุงศูนย์ช่วยเหลือทางวิชาการพัฒนาชุมชนเขตเดิม 4 แห่ง และขยายการจัดตั้งสำนักพัฒนาชุมชนเขต 4 แห่ง คือ เขต 1, 6, 7 และ 8 โครงการพัฒนาเด็กก่อนเข้าวัยเรียน กำหนดขยายศูนย์พัฒนาเด็ก ปีละ 4 แห่งใน 5 จังหวัด และโครงการอาสาพัฒนาชนบท ทำการฝึกอบรมอาสาพัฒนาปีละ 100 คน เพื่อส่งออกไปปฏิบัติงานอาสาพัฒนาในท้องที่จังหวัดต่าง ๆ

3. การจัดสรรที่ดินและนิคมสร้างตนเอง ปัจจุบันปัญหาที่ดินทำกินเป็นปัญหาที่สำคัญขั้นมูลฐานของประเทศซึ่งประชากรมีอัตราเพิ่มสูงและส่วนใหญ่ประกอบอาชีพทางเกษตรกรรม นอกจากนี้สภาพถือครองที่ดินมีส่วนสำคัญอย่างยิ่งต่อความมั่นคงของประเทศ ดังนั้นการจัดสรรที่ดินและนิคมสร้างตนเองเป็นงานสำคัญที่จะช่วยให้ประชาชนได้มีที่ดินเป็นกรรมสิทธิ์ของตนในระยะของแผนพัฒนาฯ 5 ปี ข้างหน้า นี้ จะได้ดำเนินการจัดสรรที่ดินให้ราษฎรทั้งในรูปนิคมสร้างตนเองและในรูปการจัดสรรที่ดินเพิ่มเติม เพื่อการเกษตรโดยกำหนดจะจัดตั้งนิคมสร้างตนเองเพิ่มขึ้นอีก 5 แห่ง และทำการปรับปรุงกิจการสาธารณูปการต่าง ๆ เช่น สร้างถนน แหล่งน้ำบริโภค และการชลประทาน โรงเรียน สถานอนามัย เป็นต้น ในนิคมเดิมซึ่งมีอยู่ทั้งสิ้น 53 แห่ง ในท้องที่ 34 ไร่ นอกจากนี้จะได้เน้นหนักในเรื่องอาชีพโดยเฉพาะการส่งเสริมการเกษตรโดยให้สอดคล้องกับแผนการเกษตรของชาติแก่สมาชิกของนิคม เพื่อสมาชิกในนิคมจะได้มีความสามารถในการประกอบอาชีพและมีรายได้ที่แน่นอน

นอกจากโครงการนิคมสร้างตนเองของกรมประมงสงเคราะห์แล้ว การที่ดินจะได้ดำเนินการจัดสรรที่ดินเพิ่มเติมเพื่อการเกษตร โดยจะทำการจัดสรรที่ดินแปลงเล็กแปลงน้อย จำนวน 3,500,000 ไร่ และจัดสรรที่ดินแปลงใหญ่ 374,000 ไร่ ดำเนินการเร่งรัดการออกกรรมสิทธิ์ในที่ดินให้ราษฎรโดยการสร้างแผนที่ระหว่างทางภาคพื้นดินเป็นจำนวน 1,500 ไร่ ตาราง คลุ่มเนื้อที่ 3,750,000 ไร่ และทำรูปถ่ายทางอากาศคลุ่มเนื้อที่ 25,000 ตารางกิโลเมตร

4. การประกันสังคม ภายในระยะ 3 ปี ปีแรกของแผนพัฒนาฯ รัฐจะเร่งรัดการออกพระราชบัญญัติประกันสังคม โดยจะเริ่มต้นกำหนดขอบเขตการประกันสังคมในเรื่องการคลอดบุตร เจ็บป่วย อุบัติเหตุและตายเนื่องจากการทำงาน ทั้งนี้จะได้ทำการศึกษาจัดวางระบบประกันสังคมที่เหมาะสมแก่ประเทศไทย พร้อมทั้งเตรียมการจัดตั้งบริหารที่จำเป็นต่าง ๆ เช่น บริการทางการแพทย์ บริการทางด้านประชาสัมพันธ์ และการบริหารงานประกันสังคม

5. การสังคมสงเคราะห์ แผนงานที่สำคัญในระยะ 5 ปี ของแผนพัฒนาฉบับที่ 3 ได้แก่ งานทางด้านให้การสงเคราะห์แก่บุคคลที่ประสบสาธารณภัยหรือความทุกข์ยากเดือดร้อนและผู้ต้องการความช่วยเหลือทุกประเภทในสังคม ซึ่งได้แก่เด็กและเยาวชน บุคคลไร้ที่พึ่ง คนชรา คนพิการ คนทุพพลภาพ หญิงบางประเภท และคนไข้โรคจิตทุเลา โดยให้บริการและการสงเคราะห์ตลอดจนจัดให้มีสถานสงเคราะห์เพื่อให้การสงเคราะห์ และฝึกอบรมบุคคลดังกล่าวให้มีความสามารถช่วยตนเองในการประกอบอาชีพ และดำเนินชีวิตอย่างมีประโยชน์ต่อสังคมและประเทศชาติ นอกจากนี้จัดทำโครงการส่งเสริมงานขององค์การสงเคราะห์ที่เป็นสมาชิกสภาสังคมสงเคราะห์ให้มีประสิทธิภาพและขอบเขตการช่วยเหลือประชาชนให้กว้างขวางขึ้นในระยะ 5 ปีข้างหน้า

6. การสงเคราะห์ชาวเขา ในการพัฒนาและสงเคราะห์ชาวเขาในระยะ 5 ปีข้างหน้า จะทำการปรับปรุงนิคมชาวเขาที่มีอยู่เดิม 4 แห่ง ให้สามารถรับสงเคราะห์ชาวเขาที่อพยพจากพื้นที่ที่มีการก่อการร้ายทางภาคเหนือประมาณ 1,000 ครอบครัว ขยายหน่วยพัฒนาและสงเคราะห์ชาวเขาเคลื่อนที่ให้กว้างขวางโดยกำหนดจัดหน่วยเคลื่อนที่ขึ้นปีละ 50 หน่วย เพื่อให้สามารถครอบคลุมหมู่บ้านชาวเขาทางภาคเหนือ 600 หมู่บ้าน เป็นประชากร 50,000 คน ทำการวิจัยและศึกษามานุษยวิทยาของชาวเขาจำนวน 5 เผ่า และทำการวิจัยชาวเขาเพื่อประโยชน์ในการดำเนินงานโครงการ ตลอดจนประเมินผลการดำเนินงานสงเคราะห์ชาวเขา

ดำเนินการส่งเสริมและขยายงานด้านชาวเขาสัมพันธ์ โดยจัดส่งพระธรรมจาริกไปเผยแผ่พระพุทธศาสนา แก่ชาวเขาทางภาคเหนือ จำนวน 500 หมู่บ้านเป็นชาวเขาประมาณ 1,000,000 คน ส่งเสริมให้มีการปลูกไม้ยืนต้นที่มีค่าทางเศรษฐกิจ เช่น ชา และกาแฟ เป็นต้น ใน 3,000 หมู่บ้าน

7. การศาสนาและศิลปากร ศาสนาเป็นสิ่งสำคัญอย่างยิ่งในการพัฒนาจิตใจของประชาชน ให้สามารถอยู่ร่วมกันในสังคมอย่างราบรื่น และมีความสงบสุขในระยะของแผนพัฒนาฯ กรมการศาสนาได้จัดทำโครงการเพื่อส่งเสริมพระพุทธศาสนาและศาสนาอื่น ๆ โดยกำหนดจะจัดส่งพระจริยนิเทศไปปฏิบัติงานเผยแผ่พระพุทธศาสนาและสงเคราะห์ในชุมชนชนบทที่อยู่ห่างไกล 220 รูป และพระธรรมทูตไปปฏิบัติงานเผยแผ่พระพุทธศาสนาและสงเคราะห์ประชาชนทั่วราชอาณาจักร 2,000 รูป ตั้งบริการห้องสมุดทางศาสนาและพิพิธภัณฑสถานในอำเภอต่าง ๆ 400 แห่ง ส่วนใหญ่ตามจังหวัดชายแดนในภาคเหนือ และภาคตะวันออกเฉียงเหนือและจัดตั้งหน่วยสงเคราะห์พุทธมามกะผู้เยาว์ทั่วประเทศ 1,000 แห่ง จัดดำเนินการบูรณะและปรับปรุงวัดที่มีสภาพทรุดโทรมในภาคต่าง ๆ ของประเทศ จำนวน 12,862 วัด และทำการส่งเสริมบูรณะศาสนาสถานที่ในศาสนาอื่นให้คงอยู่ในสภาพดีและมั่นคง

ทางด้านการทำงานบำรุงรักษาสมบัติวัฒนธรรมของชาติที่มีคุณค่าทางประวัติศาสตร์ โบราณคดี และศิลป กรรมศิลปากรได้มีโครงการที่สำคัญ ๆ อยู่หลายโครงการ เช่น โครงการปรับปรุงพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ

นอกจากนี้ก็มีโครงการพัฒนาช่างศิลป์ไทย จะผดุงศิลป์ของชาติ จัดทำตำราศิลป์ไทย อบรมครูช่างศิลป์ และอบรมช่างฝีมืออุตสาหกรรมในวิชาศิลป์ไทยที่กำลังจะสูญ ภัณโครงการผดุงรักษาและเผยแพร่นาฏศิลป์และดุริยางค์ศิลป์ ส่งนาฏศิลป์และดุริยางค์ศิลป์ไปแสดงให้ประชาชนทั้งภาคเหนือและภาคใต้ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือและภาคตะวันออก รวม 23 จังหวัด ในส่วนกลาง จัดแสดง ณ โรงละครแห่งชาติ พระนคร

เชิงอรรถ

¹ พัทยา สายหู, “การเปลี่ยนแปลงตามแผน” ทฤษฎีและแนวความคิดในการพัฒนาประเทศ, สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์, หน้า 583

² บรรพต วีระสัย, สังคมวิทยามนุษยวิทยา, หน้า 123

³ เรื่องเดิม หน้า 127

⁴ Kroeber, A.L., *Configurations of Cultural Growth*, Berkley and Los Angeles : University of California Press, 1944. P. 763

⁵ ประเสริฐ แยมกลิ่นฟุ้ง, การเปลี่ยนแปลงสังคม, แผ่นปลิวประกอบการบรรยาย, คณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

⁶ “เราเป็นใคร” (วิทยาศาสตร์ทางจิต) โรงพิมพ์อักษรสัมพันธ์, 2514 หน้า 22–55 (จัดพิมพ์เพื่อเป็นอนุสรณ์แก่ นายอินทร์ และนายสมปอง ผ่องสุวรรณ)

⁷ พัทยา สายหู, เรื่องเดิม, เล่มเดียวกัน